

Näringslivsprogram

Samverkan för hållbar tillväxt med sikte på 2025

Beslutsinstans	Kommunfullmäktige
Beslutad	2021-03-29
Giltig till	Tills vidare
Dokumentansvarig	Verksamhetschef
Diarienummer	KS.2020.295

Innehållsförteckning

1.	Bakgrund.....	3
2.	Gnesta i en omvärld i förändring	3
2.1	Internationella trender.....	3
2.2	Hållbarhet.....	4
2.3	Digital transformation	4
2.4	Övriga omvärldsfaktorer.....	4
2.5	Pandemin	5
3.	Processen med synpunkter från företagen.....	5
4.	Mål och åtgärdsområden	5
5.	Målbild 2025	6
5.1	Stimulans till samverkan	6
5.2	Kompetensförsörjning.....	7
5.3	Transportsystem och kommunikationer	8
5.4	Fysiska resurser.....	9
5.5	Kommunens myndighetsutövning och service	9
6.	Programmets genomförande.....	10

1. Bakgrund

Gnesta kommun antog 2013 ett program för utveckling av näringslivet i kommunen. Programmet omfattade tiden till år 2020. Det reviderade programmet tar sikte mot år 2025. I programmet har ingen hänsyn tagits till den nu rådande situationen med en tillvaro helt präglad av pandemin Covid-19 och de svårigheter inte minst för företag i ett antal olika branscher, som den medför.

Programmet från 2013 innehöll en omvärldsanalys, en nulägesbild samt en del som innehöll mål, indikatorer och förslag till åtgärder grundad i en redovisning av några viktiga framgångsfaktorer för näringslivsutveckling. Sex målområden lyftes fram.

Flertalet av de åtgärdsområden som återfinns i programmet, avser insatser som Gnesta kommun har ett naturligt ansvar för. Sedan programmet fastställts föreslås att kommunen i nära kontakt med det lokala näringslivet utarbetar konkreta handlingsplaner inom respektive åtgärdsområde. Vissa områden förutsätter omedelbara insatser medan andra har karaktären av ett mer uthålligt förhållningssätt. Kommunen förslås i genomförandet av programmet ta olika initiativ till samverkan med företagen i kommunen. Det kan för vissa frågor vara branschvisa träffar och i andra sammanhang möten med ett mer generellt innehåll. Näringslivsprogrammet bör följas upp mer eller mindre kontinuerligt och i dialog med företrädare för de lokala företagen.

2. Gnesta i en omvärld i förändring

Förutsättningarna för företag och företagande fortsätter att förändras i accelererande takt. Det ställer stora krav på anpassningsförmåga och kanske i ännu högre grad på förutseende. Därför är det särskilt viktigt för såväl kommunen som företagen i Gnesta att ta den övergripande omvärldsutvecklingen som utgångspunkt för sin bevakning, även om det innebär en större utmaning än att bara fokusera på konkreta trender som direkt får genomslag på den egna verksamheten.

Det finns tre stora och några mindre trender att hålla ögonen på:

2.1 Internationella trender

Världen har i olika avseenden förändrats under de senaste åren. Från ett starkt fokus på frihandel har flera länder alltmer kommit betona protektionism och prioritering av den inhemska ekonomin. I några fall har också begrepp som handelskrig kommit att dominera, åtminstone i media. I det europeiska perspektivet står EU inför stora utmaningar när den traditionella västeuropeiska, öppna samhällssynen utmanas av mer nationalistiska och populistiska strömningar. Samtidigt går det att konstatera att säkerhetsläget kring Östersjön har försämrats, vilket för Sveriges del ställer krav på en förbättrad försvarsförmåga. En annan aspekt är det stora migrationstrycket mot EU:s yttre gränser. Det senaste året har dessutom en global pandemi påverkat hela världsekonomens utveckling. Sammantaget kan statens resurser, i allt större utsträckning, behöva omfördelas till insatser som fysiskt och digitalt försvar, integration, brottsbekämpning, akuta stödinsatser m.m., samtidigt som resurser till en långsiktig nationell näringslivspolitik kan komma att minska. Oavsett vilket, så påverkar denna internationella utveckling såväl kommunen som företagen i Gnesta, direkt eller indirekt. Såväl företaget som den kommunala organisationen kommer därför behöva ha en väl utvecklad förmåga att kontinuerligt ställa om och anpassa sina verksamheter.

2.2 Hållbarhet

Omvärldens syn på hållbar utveckling har förändrats i takt med ständigt nya rapporter från främst FN:s klimatpanel IPCC, i kombination med ett ökande antal naturkatastrofer som orkaner, översvämningar och skogsbränder samt inte minst en mycket större medial bevakning, såväl nationellt som globalt. Här ligger fokus på ”biffen, bilen och bostaden”, dvs. maten, transporter och hur vi bor.

Bortom den mediala berättelsen finns även en mer konkret utmaning när det gäller hållbar utveckling i de nya regler och förordningar som växer fram på området. De är dels internationella, som Parisavtalet och Agenda 2030, dels nationella, som klimatlagen och Klimatpolitiska rådets årliga rapporter. I båda fallen sätter regelverken kontinuerlig och ökande press på statsmakterna att vidta även impopulära åtgärder för att nå de uppsatta klimatmålen, något som i högsta grad kommer att påverka såväl kommunen som företagen i Gnesta.

2.3 Digital transformation

Den tredje stora megatrenden är digital transformation, dvs. de anpassningar som behöver göras för att vara konkurrenskraftig i en digitaliserad värld. Den digitala transformationen består av en mängd olika verktyg och redskap, som AR (förstärkt verklighet), VR (virtuell verklighet), IoT (sakernas internet), 3D, drönare, Industri 4.0, mm. En gemensam nämnare är att alla dessa tekniker på något sätt utgår från AI (artificiell intelligens). Den stora utmaningen för såväl kommunen som företagen i Gnesta är att säkerställa att det finns relevant, digital kompetens, som dessutom fortlöpande behöver uppdateras, och att det finns en infrastruktur som möjliggör digitaliseringen.

2.4 Övriga omvärldsfaktorer

Utöver dessa stora megatrender finns det naturligtvis många andra omvärldssignaler som kan vara viktiga att följa och som, beroende på det enskilda företags verksamhet, kan ha minst lika stor påverkanskraft. Det gäller till exempel de demografiska förändringarna med äldreboomen i spetsen, den ständigt pågående urbaniseringen, tjänste- och servicenäringarnas (inklusive upplevelsesektorn) allt större betydelse, ofta på bekostnad av tillverkningsindustrin, de allt mer omfattande kunskaps- och kompetenskraven på arbetsmarknaden, nya affärsmodeller som gigeekonomin (en definition är att man frilansar eller tar tillfälliga korttidsanställningar istället för att vara fast anställd) och cirkulär ekonomi m.m.

Andra viktiga omvärldsfaktorer att uppmärksamma är jämställdhet, mångfald och inkludering. Här visar forskning att det finns en tydlig koppling mellan dessa faktorer och företags innovationsförmåga och lönsamhet.

Ovanstående och andra förändringar i omvärlden pekar på ett antal konsekvenser för Gnesta och näringslivet i kommunen. Så t.ex. ökar antalet tjänsteföretag, när allt fler produkter övergår till att säljas som tjänster. Yrkesspecialiseringen tilltar inom de flesta branscher, inklusive industrin, byggsektorn och handeln, även om det fortsatt kommer att finnas plats för generalister, inte minst för att identifiera och tillvarata de branschöverskridande möjligheterna. Denna yrkesspecialisering medverkar också till att pendlingen fortsätter att öka och arbetsmarknadsregionerna vidgas, eftersom specialisternas arbetsmarknad är geografiskt större. Gnestaföretagen behöver också räkna med en ökad konkurrens såväl nationellt som globalt, men också fler försäljningsmöjligheter, i takt med att den digitala transformationen och hållbarhetstänkandet får genomslag.

2.5 Pandemin

När detta program skrivs hösten 2020 domineras omvärlds- och närvärlds bilden helt av en global pandemi, Covid-19. Den demonstrerar på ett övertydligt sätt att vi lever i en värld som är instabil, osäker, komplex och på flera sätt svårförståelig. Det har den visserligen varit rätt länge, men pandemin ställer saken på sin spets, när samhällen stänger och invånarna känner sig maktlösa och utan kontroll. Och riskerna i omvärlden består av mycket annat utöver pandemier, vilket kommer att uppmärksammas allt mer. Vilka tendenser som kommer att förstärkas respektive försvagas av den process som i princip samtliga jordens länder nu går igenom är svårt att bedöma idag. Många företag också i Gnesta upplever för närvarande en helt absurd situation. När och på vilket sätt ekonomin återstartar vet vi inte. Att det kommer att kräva såväl krafttag som nytänkande är dock säkert.

3. Processen med synpunkter från företagen

Ett tiotal djupintervjuer har gjorts med representanter för företag med verksamhet i Gnesta kommun. En workshop genomfördes den 20 november 2019 med ett drygt 20-tal deltagare. En andra workshop med 15 deltagare genomfördes den 13 oktober 2020. Företagen har också getts möjlighet att svara på några frågor i en webbenkät under första kvartalet 2020. Svarsfrekvensen på webbenkäten var god med 52 inkomna svar.

4. Mål och åtgärdsområden

Programmet lyfter fram några särskilt viktiga områden för kommunens insatser för att stärka näringslivets utveckling i kommunen, är att identifiera en övergripande målbild och komplettera den med ett antal strategiska, målrelaterade åtgärdsområden. Förslagen i det följande har en sådan struktur. Kommunen förutsätts i nära samverkan med företagen i kommunen utarbeta handlingsplaner inom respektive åtgärdsområde.

Kommunens roll när det gäller näringslivsutveckling är att utifrån den givna situationen i form av kommunens geografiska läge, demografi samt inriktning och profil på det befintliga näringslivet skapa så goda förutsättningar som möjligt för de lokala företagen att bedriva sin verksamhet och helst växa. En viktig uppgift är samtidigt att på olika sätt medverka till att fler företag etablerar sig i kommunen antingen genom nyföretagande eller omlokalisering. I ett framtidsperspektiv är det samtidigt synnerligen angeläget för kommunen att på olika sätt stimulera en utveckling av näringslivet i kommunen i linje med pågående mer generell omvandling av näringslivet nationellt och globalt.

5. Målbild 2025

En övergripande målbild eller vision för Gnesta kommuns näringslivsprogram som kan sägas beskriva en önskvärd situation år 2025 skulle då kunna vara följande:

- Näringslivsklimatet i Gnesta upplevs som mycket gott. Fler företag växer och ytterligare företag tillkommer kontinuerligt, vilket gör att antalet jobb blir fler.
- Företagen klarar sin kompetensförsörjning och arbetar målmedvetet med frågor kopplade till hållbarhet.
- En aktiv mark- och planberedskap ger växande och tillkommande företag förutsättningar att få tillgång till lokaler enligt sina önskemål.
- Transportsystemet ger möjlighet till bra person- och godstransporter.
- Kommunen underlättar för företagen att göra rätt i myndighetsärenden.
- Lokala företag lämnar i stor utsträckning anbud på kommunens upphandlingar.
- Samarbetet mellan företagen har ökat, vilket medverkar till gemensamt agerande och ansvarstagande.

För att verkligheten år 2025 ska motsvara visionen behöver kommunen vidta åtgärder på ett antal områden. De är främst följande:

5.1 Stimulans till samverkan

- Beroende på efterfrågan etableras olika former av mötesplatser för nätverkande och erfarenhetsutbyte
- Initiativ tas till samverkan mellan kommunen och näringslivet för att förstärka Gnestas attraktivitet och ha ett gemensamt fokus på hållbarhetsfrågor

- Initiativ tas till samverkan mellan företag och mellan företag och kommunen i olika nischade grupperingar

I likhet med näringslivsprogrammet från 2013 är en bärande idé i det nu reviderade programmet att framgång för det lokala näringslivsarbetet förutsätter målinriktade och hållbara insatser av såväl kommunen som de lokala företagen. Samverkan där var och en bidrar med det som är respektive parts ingång och roll skapar förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling. Kommunen har sin roll – eller roller – i myndighetsutövningen men också för att skapa goda betingelser vad gäller exempelvis kompetensförsörjning, transporter och tillgång till planlagd mark samt att stimulera till en nödvändig omvandling av det lokala näringslivet i linje med ett antal mer allmänna utvecklingstrender.

Kommunens företagsklimat är omvittnat gott. Företagen har sina roller för att, utifrån var och ens kommersiella nytta, medverka till det goda näringslivsklimatet i samverkan med andra företag och så långt möjligt med blicken längre fram än till nästa kvartalsbokslut. Det kan handla om alltifrån att erbjuda praktikplatser för ungdomar till att i samverkan med andra företag stärka konkurrenskraften och därmed kunna få uppdrag som annars inte hade varit möjliga att ta hem.

Kommunen bör fortsätta att återkommande träffa de lokala företagen. Det kan vara vid möten med ett mer generellt innehåll där näringslivsprogrammet mer eller mindre kontinuerligt följs upp men också i branschvisa grupperingar. En fråga för gemensamt agerande kan vara marknadsföringen av kommunen som plats att bo och verka på.

En återkommande synpunkt från företagen i anslutning till arbetet med att revidera näringslivsprogrammet har varit ett önskemål om att det skapas en mötesplats, gärna fler, för erfarenhetsutbyte och gärna kompetensutveckling. Att så sker är knappast något som är ett renodlat ansvar för kommunen men skulle eventuellt kunna komma till stånd genom någon form av gemensamt ansvarstagande. I takt med en successiv utveckling mot en växande tjänstesektor kan det vara viktigt att nyetablerade företag inom den sektorn kan erbjudas en startplats och dessutom möjliggöra distansarbete.

Allt pekar mot att frågor rörande hållbarhet kommer att bli än mer aktuella de närmaste åren. Det är givetvis upp till respektive företag att inrikta sin produktion, sina transporter och sitt utbud av varor och/eller tjänster med hållbarheten som ledstjärna. Samtidigt kan det vara framgångsrikt att där så är lämpligt gemensamt arbeta med denna fråga. Det kan gälla insatser för en fortsatt kompetensutveckling men också i konkreta situationer som samordning av transportarbetet.

5.2 Kompetensförsörjning

- Kvaliteten och resultaten i skolan är en grundförutsättning och behöver höjas
- Ungdomarna och inte minst pojkarna bör stimuleras till fortsatta studier

- Kontakter etableras med ett antal universitet och högskolor
- Företagen bör uppmanas att tillhandahålla praktikplatser och ge möjlighet till olika former av specialarbeten
- Fortsatt högt bostadsbyggande bör ske i attraktiva lägen
- Gnesta som plats för etablering och arbete marknadsförs främst i de södra delarna av Stockholms län

Näringslivet utvecklas mot att det blir allt mer av kunskap i produktionen av såväl tjänster som varor. Av detta följer bland annat att företagens kompetensförsörjning blir allt viktigare. I Gnesta är det en betydligt lägre andel av befolkningen – främst bland männen – som har en högre utbildning. Skolan visar svaga resultat. Utmaningarna blir då främst dels att höja kvaliteten i skolan, dels att stimulera fler ungdomar att söka till en högre utbildning. Företagen kan här göra värdefulla insatser genom att på olika sätt väcka ungdomarnas intresse för olika kunskapsintensiva funktioner i näringslivet.

En fortsatt befolkningstillväxt genom inflyttning av personer i yrkesverksam ålder kan också ge ett betydande bidrag till den framtida kompetensförsörjningen. Ett attraktivt Gnesta, mer offensivt marknadsfört i närregionen, kan ge underlag för ett fortsatt bostadsbyggande i linje med nivån i kommunens långsiktiga översiktsplan, dvs. med ett tillskott av 90-170 nya lägenheter per år.

5.3 Transportsystem och kommunikationer

- Kommunen agerar på relevanta arenor för att det ska finnas ett gott utbud av region- och pendeltågsförbindelser
- Kommunen agerar på lämpliga arenor när det gäller viktiga infrastrukturplaner
- Kommunen arbetar för att förbättringar på väg 57 genomförs enligt plan
- Kommunen verkar aktivt för snabb och säker fiberuppkoppling i återstående delar av kommunen

Företagen i Gnesta är liksom företag i flertalet andra kommuner beroende av ett fungerande transportsystem. I Gnestas fall är beroendet i hög grad en funktion av närheten till den befolknings- och företagstätta Stockholmsregionen. Där finns arbetsplatser för den utpendlande Gnestabon och i ett näringslivsperspektiv närhet till kunder och kompetens. Pendlingen – främst utpendlingen - är omfattande och stigande medan inpendlingen ännu inte har fått den utveckling som var ett mål i näringslivsprogrammet från 2013. Den trenden behöver brytas.

Kommunens roll när det gäller att få till stånd förbättringar när det gäller transportsystemet och kommunikationerna är begränsad. Kommunens möjligheter är att i olika fora verka för att standard i och turtäthet hos berörda region- och pendlingståg är fortsatt hög samt på motsvarande sätt framhålla vikten av förbättringar på väg 57 i sammanhang där dessa frågor diskuteras och prioriteringar görs.

5.4 Fysiska resurser

- Kommunen gör strategiska markköp eller vidtar andra åtgärder för att det ska finnas mark tillgänglig för expanderande och/eller inflyttande företag
- Fler verksamhetsområden detaljplanläggs
- Gnesta centrum utvecklas och rustas upp i dialog med handeln och i en takt och på ett sätt som skapar attraktivitet

Som framhålls ovan är en kommuns roll när det gäller näringslivsområdet att skapa så goda förutsättningar som möjligt för de lokala företagen att bedriva sin verksamhet och helst växa. Därutöver är viktig uppgift att samtidigt på olika sätt medverka till att fler företag etablerar sig i kommunen antingen genom nyföretagande eller omlokalisering. Av avgörande betydelse för såväl de befintliga företagens möjligheter till tillväxt som för chansen att få fler inflyttande företag kan vara tillgången till byggbar mark. Det kommunen kan göra är att skaffa sig en god markreserv samt att i viss omfattning också detaljplanlägga mark som bedöms lämplig som verksamhetsområde. Därmed skapar kommunen en konkurrensfördel som kan nyttjas i en mer offensiv marknadsföring av Gnesta som etableringsort.

Den lokala attraktiviteten är ofta avgörande för företagens beslut om att agera för tillväxt och vid nyetableringar. Attraktiviteten innehåller många delar och skiljer sig ofta från företag till företag eller från bransch till bransch. En inte oväsentlig del i den lokala attraktiviteten är ett välfungerande och tillgängligt centrum. Antalet invånare i Gnesta ökar, vilket medför en successiv tillväxt av underlaget för den lokala handeln. En försiktig ombyggnad av Gnesta centrum bör genomföras i dialog med befintliga handelsidkare och kunna leda till ett tillskott av nya verksamheter.

5.5 Kommunens myndighetsutövning och service

- Kommunen underlättar för företagen att göra rätt genom ett lotsande arbetssätt och rådgivning där så är lagligt och lämpligt
- Näringslivsfunktionen medverkar till nära och återkommande kontakter mellan kommunen och företagen samt mellan företag
- Kommunen genomför upphandlingar på ett sådant sätt att mindre, lokala företags möjligheter att lämna anbud underlättas

Kommunen har dubbla roller när det gäller relationen till det lokala näringslivet. Kommunen svarar dels för viss myndighetsutövning vad gäller bygglov, miljötillstånd, serveringstillstånd m.m. och för viss inspekterande verksamhet. Samtidigt ska kommunen i olika situationer underlätta för företagen att kunna bedriva sin verksamhet, kunna expandera eller bredda sitt utbud. När det gäller den service kommunen i olika avseenden ger det lokala näringslivet är det viktigt att hålla isär dessa båda roller. Det hindrar emellertid inte att kommunen, där så är förenligt med gällande lag och i övrigt lämpligt, bör ge råd och därmed göra det lättare för företagen

att göra rätt. Företagen bör lotsas till rätt instans i kommunens organisation och handläggningen av ärenden som rör näringslivet ske så smidigt som möjligt.

Lagen om offentlig upphandling (LoU) klargör att företag varken får gynnas eller diskrimineras exempelvis beroende på var de är lokaliserade. Kommunen är således skyldig att i sina upphandlingar behandla företag på ett opartiskt och objektivt sätt. Kommunen kan dock underlätta för lokala företag att lämna anbud bland annat genom att upphandla varor och tjänster på sådant sätt att även mindre företag har en möjlighet att vara leverantör.

6. Programmets genomförande

Flertalet av de åtgärdsområden som återfinns i programmet ovan, avser insatser som Gnesta kommun har ett naturligt ansvar för. Som framgår ovan förutsätts kommunen sedan programmet fastställts att i nära kontakt med det lokala näringslivet utarbeta konkreta handlingsplaner inom respektive åtgärdsområde. Näringslivsprogrammet ska följas upp i dialog med företrädare för de lokala företagen.